

**BUXORO DAVLAT
PEDAGOGIKA
INSTITUTI**

**BUXORO DAVLAT PEDAGOGIKA
INSTITUTI**

TA'LIM TRANSFORMATSIYASI

ILMIY – METODIK JURNAL

No. 2

MASALLARNING KELIB CHIQISHI VA RIVOJLANISH BOSQICHLARI

Nosirova Dilfuza Mustafoyevna,

Xorijiy tillarni o'qitish metodikasi kafedrasida katta o'qituvchisi

dilfuzanosirova@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada o'zbek adabiyoti xalq og'zaki ijodining tarixi va kelib chiqish asoslari haqida fikr yuritiladi. Maqolada xalq og'zaki ijodi namunalari, xususan, ertak, masal, doston kabi janrlar, uning keng omma orasida tadrijiy targ'ib etilishi atroflicha ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: milliy tarix, tadqiqot, badiiy asar, an'ana, masalchilik, doston, badiiy asar, munosabat, shakllanish, rivojlanish bosqichlari, ta'lim-tarbiya, dunyoqarash, xalq og'zaki ijodi.

THE ORIGIN AND STAGES OF DEVELOPMENT OF PARABLES

Nosirova Dilfuza Mustafoyevna,

Senior Lecturer of the Department of Methods of Teaching Foreign Languages

dilfuzanosirova@gmail.com

Abstract: This article discusses the origin and history of Uzbek literature and folklore. The focus on examples of folk oral art, particularly genres such as fairy tales, parables, and epics, and its gradual promotion to the general public is discussed in detail.

Keywords: National history, research, artistic work, tradition, parable, epic, artistic work, attitude, formation, stages of development, education, worldview, folk oral creativity.

ПРОИСХОЖДЕНИЕ И ЭТАПЫ РАЗВИТИЯ ПРИТЧ

Носирова Дилфуза Мустафоевна,

Старший преподаватель кафедры методики преподавания иностранных языков

dilfuzanosirova@gmail.com

Аннотация. В данной статье рассматривается происхождение и история узбекской литературы и фольклора. В статье подробно рассматриваются примеры народного устного искусства, в частности такие жанры, как сказки, притчи и эпосы, а также его постепенное популяризация среди широкой публики.

Ключевые слова: Национальная история, исследование художественное произведение, традиция, притча, эпос, художественное творчество, отношение, формирование, этапы развития, образование, мировоззрение, народное устное творчество.

Kirish. Masal janri dunyo adabiyotida yanada katta ahamiyat kasb etgan va tarixi ancha murakkab bo'lgan janr hisoblanadi. U o'zining xilma-xil mazmun va shakllari bilan xalq va adabiyotning eng qadimiy janrlaridan biri sifatida shakllangan. Masal janrining tarixiy rivojlanishini, badiiy tadrijini va uning dunyo adabiyotidagi o'rnini o'rganishda bir necha muhim jihatlarga e'tibor qaratish lozim. Masal janrining paydo bo'lishi insonning tarixiy faoliyati va olamni tushunishga bo'lgan sa'y-harakatlari bilan bog'liq. Qadimda, masallar xalq yozuvi va og'zaki ijodiyotining bir qismi sifatida shakllangan. Masallar, odatda, axloqiy ta'lim berish, hayotiy saboqlarni o'rgatish va insonga jamiyatdagi o'rnini anglatish maqsadida yaratilgan. Bu janrning genezisi (poya bo'lishi)ning asosi — insonning ichki dunyosi, uning qiyinchiliklarga, muammolarga va hayotiy vaziyatlarga nisbatan munosabatlari. Fransuz masalchilligi dunyo adabiyotida muhim o'rin tutadi va uning tarixi ham masal janrining rivojlanishida katta ta'sir ko'rsatgan. Fransuz masallari, ayniqsa, XVII asrda Jan de Lafontenning "Masallar" (Fables) asari orqali o'zining noyob va zamonaviy shakllarini topgan. Fransuz masalchilligi ko'p jihatdan axloqiy, ijtimoiy va adabiy masallarni o'z ichiga olgan bo'lib, u turli ijtimoiy o'quvchilarga hamda har bir yashash to'g'riligini va hayotiy saboqlarni boshqalarga yetkazishni maqsad qilib olgan. Fransuz masalchilligi o'zining shakllanishini XV-XVI asrlardan boshlagan, ammo unga birinchi yo'nalishni bergan asarlar XIX asrda paydo bo'lgan. Ushbu janrni fransuz adabiyotiga kerakli darajada bo'lgan Jan de Lafontenning "Masallar" (Fables) asari olib kirgan. Lafontenning masallari o'zining sodda va yorqin shakli bilan yanada kengashgan, shuningdek u oliy va maqsadga yo'naltirilgan axloqiy g'oyalarni bergan. Ushbu asar o'sha davrdagi axloqiy tushunchalar va ijtimoiy qarashlarni o'zgartira oldi. Lafonten masallari asosan hayvonlar va tabiat personajlari orqali inson xulq-atvorlarini tartibga solishga, axloqiy saboqlar berishga

yo'naltirilgan. Uning masallaridagi aniq va mukammal simvolizm, har bir xulq va amalga borishning aniq boshqa tarafini ko'rsatishga yordam berdi. Lafontenning masallarida juda ko'p aniq axloqiy xulosalar bor: «Har bir ishning o'z vaqti bor», «Do'stlik va sadoqat qadrligi», «Yomonlik ko'pincha o'zidan yomonlik tug'diradi» va boshqalar. Masallarining har biri tarbiyaviy axloqiy va ijtimoiy mavzularga to'la. Lafontenning ijodi olib kelgan yangi janr yo'nalishlari, fransuz adabiyotining bir qancha adiblariga ta'sir qilgan. Masalan, yagona va zamonaviy masallarni yaratgan «Lafontenning o'rniga» ko'plab yozuvchilar va aqidalar orqali unga eng yaxshi ta'lim berish va axloqiy maqsadlarni aytishga harakat qilishgan.

Masal janri o'zining shaklida turli axloqiy ta'lim va ijtimoiy tahlillarni ishlatish orqali ommalashgan. Fransuz masalchilik janri nafaqat axloqiy ta'lim, balki falsafiy va ijtimoiy muammolarni ham ko'rsatishga xizmat qilgan. Lafontenning masallaridagi ko'plab simvollar, shubhasiz, ularning ijtimoiy yoki falsafiy fikrlar bilan bog'liqdir. Masallar orqali Lafonten jamiyatdagi ozgina tizimlarga, xulq-atvorlar, adolat va insonning haqqoniyligiga qarashlarni muhokama qilgan. Bu masallardagi xususiyatlar falsafiy yoki axloqiy tushunchalarga bog'liq bo'lib, janrning falsafiy olamini kuzatishga yordam bergan. Fransuz masalchilarining asosiy xosliklari ularning ham axloqiy, ham ijtimoiy munosabatlarga o'xshashlik, ya'ni ular jamiyat va odamlarning tuhtati va xulq-atvorini aniqlashga hamda tartibga solishga intilgan. Fransuz masalchilari, ayniqsa, Lafonten, o'z masallarida odamlarning ish-harakatlari, qiyinchiliklarga, yomonlikka qarshi qanday turish kerakligi, adolatning zarur ekanligini yoritgan. Fransuz masalchiligining, xususan Lafontenning ijodi, dunyo adabiyotiga katta ta'sir ko'rsatgan. Uning masallari olingan shakl va mazmun asosida jahon adabiyotida, ayniqsa, axloqiy va ijtimoiy ta'limni targ'ib qilishda muhim ahamiyatga ega bo'ldi. Fransuz masalchilligi, jumladan Lafonten masallari, adabiy shakllarning rivojlanishida va falsafiy ta'lim berishda muhim ahamiyatga ega bo'lgan.

Adabiyotlar tahlili. Fransuz masalchilik janrining tarixi o'zining qimmatli adabiy va axloqiy xulosalari bilan ajralib turadi. Lafontenning ijodi esa masal janrini yangilab, unga jahon adabiyotidagi muhim o'rinni topdi. Fransuz masalchilligi jamiyatdagi ijtimoiy munosabatlar, axloqiy qadriyatlar va falsafiy ko'rsatmalarni targ'ib qilishga yo'naltirilgan bo'lib, bu janrning rivoji va taraqqiyoti uning asosiy xususiyatidir.

Masal janrining avvalidagi shakllari folklorga ham, axloqiy va diniy ta'limlarga ham mansubdir. Folkloridagi masallar, ko'pincha, tabiat qonunlari, odamlar xulq-atvori, jamiyat hayoti va inson ruhi bilan bog'liq g'oyalarni yoritgan. Ularning ba'zilar oddiy, ko'ngilochar bo'lsa, boshqalari ilk va izchil tarzda ma'rifatli va axloqiy ahamiyatga ega bo'lgan. Jahon adabiyotida masal janrining o'rganilishi ijtimoiy hayot va axloqiy qadriyatlarining adabiy shakllar orqali tasvirlanishi bilan bog'liq. Bu janrning paydo bo'lishi, rivojlanishi va mukammalashishi turli xalqlar folklorida, mifologik rivoyatlar va diniy ta'limotlarda ko'rinib, adabiy janr sifatida shakllangan. Masallar o'zini o'zgarishga muvofiqlashtirish, axloqiy xulosalarni berish va insonning ijtimoiy hayotiga dahl qilish imkoniyati bilan ham muhim ahamiyatga ega.

Jahon adabiyotshunosligini olib boruvchi ilmiy tadqiqotlarda masal janrining genetik asoslarini o'zlashtirishda ko'plab folklorchilik va tarixiy tadqiqotlar muhim ahamiyatga ega bo'lgan. Sharq, G'arb va Afrika adabiyotida masal janrining alohida tarkibiy xususiyatlari va mazmun-mohiyati o'rganilgan. Masal janrining taraqqiyotida, Masalan, Frantsiyada La Fontenning yozgan masallari, Renessans va Prosvetitellik davrida adabiy ko'rsatmalarning ta'siri bilan jonlangan. Ushbu janr, shuningdek, mozaik va o'zgaruvchan xususiyatga ega bo'lib, har xil eralar va madaniyatlar orqali o'zining ijtimoiy va axloqiy mazmunini saqlab qolgan.

Metodologiya. Fransuz adabiyotida masallar xususan Lafonten (Jan de Lafonten)ning ijodi bilan mashhur. Uning "Masallar" (Fables) asari janrni yangi darajaga olib chiqdi. Lafontenning masallari axloqiy ta'lim berishda muhim ahamiyatga ega bo'lib, turli xulqlar, axloqiy va ijtimoiy vazifalarni kuzatishga yordam beradi. Lafontenning masallarida tabiat va inson xulqlari o'rtasidagi munosabatlar aniq va o'zgacha tasvirlangan. Uning asarlari masal janrini yangi badiiy darajada va klassik formalarda tikladi. Masal janri dunyo adabiyotining har xil mamlakatlarida turli xil shakllarda va turlarda paydo bo'lgan. Misol uchun, rus adabiyotida I.A. Krlovning masallari xalq hayotiga oid amaliy saboqlarni va ijtimoiy adolatni o'rgatishga qaratilgan. Uning masallari, shubhasiz, axloqiy va ijtimoiy tabiati bilan olib kelingan.

Fransuz masalchiligidan bir nechta misol keltirib, uning axloqiy va ijtimoiy mazmunini yoritish mumkin. Bu yerda Jan de Lafontenning mashhur masallaridan birini olamiz.

Lafontenning masali: "Qush va Baliq"

Bir qush bir kunda baliqlarning yozgi bahordagi sayrga chiqishlarini kuzatib, ularning suvda erkin sho'x va xursand hayajonlarini ko'rdi. U ularga:

— Nega sizlar hamma vaqt suvda yashaysizlar? Nega sayr qilish uchun yerga chiqmaysizlar? dedi. Baliqlar esa unga javob berishdi:

— Biz suvda erkinmiz, bu biz uchun tabiiy muhit. Ammo sizning yerda sayr qilishingiz bizga yoqmaydi. Qush yoqimli va faxrlanib javob berdi:

— Hammasi ham xuddi sizlarga o'xshab, suvda o'rganish zarur.

Baliqlar har doim xursand bo'lishdi, ammo ularning xursandchiligi suvda yangi muhitni yoqtira olmadi.

Axloqiy saboq: Bu masaldan olingan axloqiy saboq shundan iboratki, har bir inson yoki jonzot o'zining tabiiy muhitida ozod va xursand bo'lishi mumkin. Har qanday yoki tushunarsiz har bir inson va jonzot o'z olamlarida erkin va xursand bo'lishga intilishadi. Masalaning mazmunida Jan de Lafonten folklordan olingan va hayotga tushuncha bergan holda insonlarning tabiiy muhitga bog'lanishini ifodalagan. Ushbu masal shunday axloqiy qoidalarni o'rgatadi, kimdir boshqalarning muhitiga o'rganishga yordam berishni istasa ham, bu harakat tabiiy qoida va erkinlikka mos bo'lishini ta'kidlaydi.

Lafontenning masallari aniq va ijtimoiy hamda axloqiy saboqlarga to'la bo'lib, ular har doim odamlar, jonzotlar yoki insonlar orasidagi aloqalarda adolat, samimiyat va tahammulga asoslangan.

Muhokama. Masallar ko'pincha hayotiy voqealarni yoki holatlarni soddalashtirib, biror axloqiy saboqni yoki hayotiy tajribani uzatish uchun ishlatiladi. Hayotdagi murakkab vaziyatlarni qisqa va tushunarli shaklda aks ettiradi. Masalan, biror kishining mehnat bilan erishgan yutuqlari yoki biror odamning yomonlikka javob berishdagi qarori orqali, masallar insonning axloqiy yo'li yoki hayotdagi to'g'ri qarorlar qabul qilishni namoyish etadi. Masallar odamlarni hayotdagi muhim qarorlar qabul qilishda ehtiyotkorlikka chaqiradi. Masallarda kishi hayotning turli holatlari bilan yuzma-yuz keladi va o'zining qarorlari va harakatlari bilan natijalarga erishadi. Bu masallar orqali insonlarni o'z harakatlarining oqibatlarini oldindan o'ylab, aqlli va mas'uliyatli qarorlar qabul qilishga undaydi. Masalalardagi qahramonlar ko'pincha o'z xatolaridan saboq olishadi va to'g'ri yo'lda davom etishadi. Masallar ko'pincha hayotdagi qiyinchiliklarni yengish, sabr-toqat va irodani mustahkamlash haqida saboqlar beradi. Bu masallar odamlarni murakkab vaziyatlarga qarshi turish va chinakam muvaffaqiyatga erishish uchun mehnat qilishga undaydi. "Qiyinchiliklar oson emas, lekin sabr-toqat bilan ulardan o'tish mumkin" kabi masallar odamlarning ichki kuchini va qarshilikni engish qobiliyatini ko'rsatadi. Masallar orqali mehnatning qiymati va sabr-toqatning hayotdagi o'rni ta'kidlanadi. "Qiyinchiliklardan keyin eng yaxshi natijalarga erishiladi" kabi masallar, odamlarni mehnat qilishga, natijalarni kutishga va sabr-toqat bilan harakat qilishga undaydi. Keling, Jan de Lafontenning yana bir mashhur masalini keltiraylik.

Bir quloqli qo'y va sekin qo'y birga ovqatlanib yotgan ekan, ularning jadalligi o'rtasida og'ir tanqidlar ketmoqda. Quloqli qo'y gapirar, jadallik bilan harakatlarini qilib, o'ziga xursand bo'lgan ekan. Sekin qo'y esa ko'p gapirishni o'ylamasdan, yagona va aniq harakatlar bilan tinchlikda ravshanlik berardi.

Quloqli qo'y so'zlaydi:

— Nega sizning ovqatlanishingiz shunday kechikkan? Nega shunday sustsizlanib, ish qilmasdan o'tishingiz mumkin? Men haqiqatan ham shunday tez harakat qilaman, sizlarga rag'batlanish uchun shunday ish qilaman.

Sekin qo'y hushyorlik bilan javob beradi:

— Agar mening harakatim sizga xursandlik bermasa, uni qo'shmana topishga yordam berman, biror ishga to'g'ri yetishishim uchun faqat sabr va tinchlik kiritishga harakat qilaman.

Axloqiy saboq: Bu masaldan olingan saboq shundan iboratki, har bir inson o'zining harakatlarini hayotga tushuncha bilan yo'naltirishi kerak. Barcha ishlar jadallik bilan foyda bermasligini, sabr va tinchlik bilan ish tugatishda ham ko'pincha samaradorlikning oshishi yoki natijalarning chuqurligi hosil bo'ladi. Lafontenning bu masali jadallik va sabrning ahamiyatini, har bir insonga odabi va e'tibor bilan ishlashning muhimligini ko'rsatadi. Uning masalri odamlar va hayvonlar orqali axloqiy xulosalarni tushuntirish va insonlar o'rtasidagi munosabatlardagi adolatni targ'ib qilishga asoslangan.

Lafontenning yana bir mashhur masalini ko'rib chiqaylik:

Bir kunning birida, bir javdar ov hayvonlari orasida bir kecha sher bilan do'stlashib, uning qo'rqmasligini ko'rishga qaror qildi. Sher o'ziga ishongan va qo'rqmaslikni ko'rsatib, javdarga darhol ko'p narsalarni so'zlad. Javdar esa, surishtirib, bunga ishonmay, haqiqatan ham juda qo'rqarligiga

ishongan. Sher uning sabrli ishonchini olib, ularga qarshi yo'lning to'g'ri va mustahkam yo'li shunday edi.

Sher uchun:

— Mening qo'rqmasligim meni yaxshi yo'lga olib boradi. Biz orasidagi to'g'ri munosabatlar va haqiqiy ishonch bilan sizga ko'p narsalarni ta'riflashga yordam beraman.

Javdar esa javob beradi:

— Boshqalarga bo'lgan ishonchimizning natijasini ko'raman. Agar mening oldimdagi yoki bir o'tkazishini ham yordam berishni o'ylasam.

Axloqiy saboq: Masaldan olingan saboq shundan iboratki, sabr va ishonch uchun to'g'ri yo'lni topish muhimdir. Qo'rqish va ishonch orasidagi o'zaro munosabatlar har kimga o'zining muhim xulqlarini va munosabatlarni tushuntirishga yordam beradi. Lafontenning ushbu masali insonlar orasidagi ishonch va xulqlar asosida ishlash muhimligini ko'rsatadi. Sher va javdarning o'rtasidagi o'zaro munosabatlar orqali jamiyatdagi xulqlar va ishonchning ahamiyatiga ishora qilingan.

Natija. Masallar, tarixiy va madaniy merosni eslatish bilan birga, odamlarni tarbiyalashda ham muhim ahamiyatga ega. Ularning didaktik maqsadi, odatda, axloqiy saboqlarni, to'g'ri xulq-atvorni va insoniy fazilatlarni shakllantirishga qaratilgan. Masallarda badiiy va didaktik xususiyatlar o'zaro bog'liq bo'lib, xalqning tarixiy tajribasi va madaniy qadriyatlarini tushunarli tarzda etkazadi. Masallarda ko'pincha timsollar, simvollar, hayvonlar va tabiat elementlari yordamida tarixiy va madaniy qadriyatlar ifodalanadi. Har bir qahramon yoki voqea masalada o'ziga xos badiiy shaklda taqdim etiladi. Bu badiiy shakllar, o'z navbatida, masallarning ma'naviy va axloqiy saboqlarini yaxshiroq tushunishga yordam beradi. Masallar tarixiy voqealarni yoki xalqning urf-odatlarini ta'kidlaydigan axloqiy saboqlar bilan to'ldirilgan bo'ladi. Ular insonlarga mehnatni qadrlash, yordamni qabul qilish, o'zaro hurmat va bag'rikenglik kabi qadriyatlarni o'rgatadi. Masallar, xalqning tarixiy va madaniy merosini eslatishda eng samarali vositalardan biridir. Ular xalqning urf-odatlarini, qadriyatlarini va tarixiy tajribalarini avloddan-avlodga uzatib, milliy o'zlikni saqlashga xizmat qiladi. Masallarda ifodalangan badiiy shakllar va axloqiy saboqlar xalqning madaniy va ma'naviy boyligini, xalqning o'ziga xos dunyoqarashini, shuningdek, uning tarixi va madaniy qadriyatlarini namoyish etadi. Bu orqali masallar xalqni tarixiy merosni qadrlashga, o'tmishdan saboq olishga va kelajakni yaxshilashga undaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Zunnun Sh. Tasavvuf, Durdonalar xazinasi. Hikoyatlar, masallar, rivoyatlar, nasihatlar, hikmatlar, latifalar, -T; ‘Sharq’, 1999.
2. Mahmudov R O'rta Osiyo mutafakkiri axloq-odob haqida, -T: 'Adabiyot va san'at', 1999.
3. Gulxaniy. Zarbulmasal. Toshent. 1974.
4. Abdullaev V. History of Uzbek literature. Textbook. — T., 1980.
5. History of Uzbek literature. 5 volumes, volume 3. -T., 1978.
6. From the history of Uzbek prose: Umar Baqi and Mahzun.—T., 1982.
7. **Husniddinov, A.** (2020). *Xalq adabiyotining janrlari* - Toshkent: Ma'naviyat va Ma'rifat.
8. **Qodirov, T.** (2018). *Masallarning badiiy va axloqiy jihatlari* - Samarqand: Sharq nashriyoti.
9. **Azimov, S.** (2020). *Masallar va badiiy tasvir* - Farg'ona: Farg'ona davlat universiteti.

Ikramova Aziza Aminovna , Sun'iy intellekt asosidagi adaptiv o'rganish tizimlari orqali talabalarining individual ta'lim trayektoriyasini loyihalash	136
Jumaniyozova Shahnoza Rajabboy qizi , Alohida ehtiyojmand bolalar bilan ishlashning psixologik xususiyatlari	142
Jumayeva Azizabonu Mo`min qizi , Pragmatik yondashuv orqali talabalarni refleksiv kompetensiyalarini takomillashtirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari	147
Jumayeva Habiba G'aforovna , Ta'lim jarayonida geymifikatsion texnologiyalar vositasida talabalarining o'z-o'zini baholash kompetensiyasini rivojlantirish	156
Hakimova Nargiza Supxonovna, Kattayeva Mehrangiz Nabiyevena , Boshlang'ich sinf o'quvchilarini kreativ fikrlashga yo'naltirilgan innovatsion texnologiyalar	162
Nadirxanova Nozima Alisherovna , Yozma madaniyatlararo muloqotni o'rgatishda talabalarining sotsiologiyistik qobiliyatlarini rivojlantirish metodikasi	167
Очиллов Фарход Эгамбердиевич , Трансформация семейных традиций и их влияние на патриотическое воспитание молодого поколения в Узбекистане	171
Qurbonova Nafisa Saidjonovna , Differensiyal ta'lim va uning pedagogik ahamiyati	178
Qo'ldoshev Mehriddin Avezmurodovich , Ahmad Donish ma'rifatparvarlik g'oyalari asosida yoshlarda ma'naviy-axloqiy kamolotni shakllantirishning pedagogik imkoniyatlari	182
G.V. Izbullayeva, Baxodirova Xalimabonu Baxodirovna , Bo'lajak o'qituvchilarning media-kommunikativ kompetentligini rivojlantirish metodikasi	187
Qo'chqorov Nodir Bozorovich , Talabalarda iqtisodiy savodxonlik madaniyatini shakllantirishning innovatsion va intensiv ko'rinishlari	192
Sadullayeva Zarnigor To'liqinjonovna , Talabalarining o'z-o'zini tarbiyalash darajasini diagnostika qilish va monitoring tizimi	197
Safarova Nigora Nasillovna , Transformativ ta'limning metodologik asoslari: Tanqidiy pedagogika, refleksiv yondashuv va sotsiokonstruktivizm integratsiyasi	204
Teshayeva Dilnoza Chori qizi , Talabalarda ekologik mas'uliyat rivojlanishining pedagogik-psixologik omillari	210
D.I. Normatova , Ingliz tili o'qituvchilarini kreativ yondashuv asosida maxsus kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyalari	217
Jumayeva Habiba G'aforovna , Ta'lim jarayonida geymifikatsion yondashuv orqali talabalarining evristik-kognitiv qobiliyatlarini rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari	222
Raximbayeva Gulyora Ulug'bekovna , Talabalarda media madaniyat va ijtimoiy identifikatsiya o'rtasidagi bog'liqlik	228
Hamdamova Nigora Olimovna , Pedagogical approaches and methods in understanding semantic content	234
Yaxyayeva Shoiraxon Toxirboyevna , Milliy kontent vositasida bolada tahliliy fikrlashni shakllantirish metodikasi	240
Filologiya fanlari	
Зиядуллаева Гульчехра Фатилло Кызы , Семантические синонимы глагола "Пить чай" И их стилистические особенности	245
Choriyeva Mehriniso Qiyomiddinovna , XIX asr oxiri – XX asr boshlarida Buxoro adabiy muhiti va Abdurahmon Tamkin Buxoriyning adabiy merosi	250
Axmedova Dildora Bahodirovna, Jo'rayeva Mohigul Baxtiyor qizi , O'quvchilarning nutqiy etiket kompetensiyasini rivojlantirish masalalari	255
Ahatova Durdona Davron qizi , Omon Muxtor hikoyalaridagi badiiy zamon va inson tasvirining o'ziga xosliklari	260
Baxtiyorova Durdona Ixtiyor qizi , "Korpus texnologiyalari va sun'iy intellekt integratsiyasi asosida ingliz tilida og'zaki nutq hamda o'qib tushunish ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish"	264
Nosirova Dilfuza Mustafoyevna , Masallarning kelib chiqishi va rivojlanish bosqichlari	271
Nosirova Nodirabegim Nodirovna , Til o'rganish jarayonida sun'iy intellektning integratsiyasi: Lingvistik kompetensiyani shakllantirish, o'quv jarayonini shaxsiylashtirish va ta'lim samaradorligini oshirish imkoniyatlari	275
To'raboyeva Muqaddas, Pirimova Madina Ramazonovna , Ona tili o'qitish metodikasining zamonaviy konsepsiyasi: Taqiqotlar va yondashuvlar (alijon hamroyevning ilmiy maktabi misolida)	279
Ijtimoiy fanlar	